

IGAVIKUPÜHAPÄEV AD 2023¹

Mt 25:31–46 (MI 3:19–20; 1Kr 15:22–28 või Hb 12:18–25)

31 Aga kui Inimese Poeg tuleb oma kirkuses ja kõik inglid Temaga, siis Ta istub oma kirkuse troonile

32 ja Ta ette kogutakse kõik rahvad ja Ta eraldab nad üksteisest, otsekui karjane eraldab lambad sikkudest.

33 Ja Ta seab lambad oma paremale käele, sikud aga vasakule käele.

34 Siis ütleb kuningas oma paremal käel olijatele: «Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma rajamisest peale!

35 Sest mul oli nälg ja te andsite mulle süüa, mul oli janu ja te andsite mulle juua, ma olin kodutu ja te võtsite mu vastu,

36 ma olin alasti ja te riietasite mind, ma olin haige ja te tulite mind vaatama, ma olin vangis ja te tulite mu juurde.»

37 Siis vastavad õiged Talle: «Issand, millal me nägime Sind näljasena ja toitsime Sind, või janusena ja jootsime Sind?

38 Millal me nägime Sind kodutuna ja võtsime Su vastu, või alasti ja riietasime Sind?

39 Millal me nägime Sind haigena või vangis ja tulime Su juurde?»

40 Ja kuningas vastab neile: «Tõesti, ma ütlen teile, mida te iganes olete teinud kellele tahes mu kõige pisematest vendadest, seda te olete teinud mulle.»

41 Siis Ta ütleb ka vasakul käel olijatele: «Minge ära minu juurest, te äraneetud, igavesse tulle, mis on valmistatud kuradile ja tema inglitele!

42 Sest mul oli nälg ja te ei andnud mulle süüa, mul oli janu ja te ei andnud mulle juua,

43 ma olin kodutu ja te ei võtnud mind vastu, ma olin alasti ja te ei riietanud mind, ma olin haige ja vangis ja te ei tulnud mind vaatama.»

44 Siis vastavad ka need: «Issand, millal me nägime Sind näljasena või janusena või kodutuna või alasti või haigena või vangis ja ei ole Sind teeninud?»

45 Siis Ta vastab neile: «Tõesti, ma ütlen teile, mida te iganes olete jätnud tegemata kellele tahes mu kõige pisematest vendadest, seda te olete jätnud tegemata minulegi.»

46 Ja need lähevad igavesse karistusse, õiged aga igavesse ellu.

Kui aga Inimese Poeg peaks tulema oma auhiilguses, ja kõik inglid koos Temaga, siis võtab Ta istet oma aujärjel ja Tema palge ette kogutakse kõik rahvad ning Ta eraldab nad üksteisest, otsekui karjane eraldab lambad sikkudest. Ja tõesti, Ta paneb lambad seisma oma paremale käele, sikud aga pahemale. Siis ütleb

¹ Käesoleva tekstikäsitluse kattub põhiosas EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava 3. lugemisaasta Evangeeliumi käsitlusega. Lisatud on tekstikäsitluse autori tehtud tõlge ning lugemiskavast lähtuvalt on muudetud jutluse koostamiseks antavaid soovitusi.

Kuningas neile oma paremal käel: «Tulge, te minu Isa õnnistatud, pärige teile maailma rajamisest peale valmistatud kuningriik! Ma olin ju näljane ja te andsite mulle süüa. Mul oli janu ja te jootsite mind. Ma olin võõras ja te võtsite mu omade hulka, alasti ja te katsite mind. Ma olin haigusest nõder ja te vaatasite mu järele. Ma olin vangis ja te tulite mu juurde.» Siis vastavad õiged Talle, üteldes: «Issand, millal nägime Sind nälgimas ja toitsime, või janusena ja jootsime? Ja millal nägime Sind võõrana ja võtsime omade hulka, või alasti ja katsime? Ja millal nägime Sind haigusest nõdrana või vangis ja tulime Su juurde?» Ja vastates ütleb Kuningas neile: «Aamen, ma ütlen teile, mida te iganes olete teinud ühele neist mu pisimaistki vendadest, olete teinud mulle.» Siis ütleb Ta ka neile pahemal: «Minge ära mu juurest, te neetud, igavesse tulle, mis on valmistatud kuradile ja tema inglitele! Ma olin ju näljane ja te ei andnud mulle süüa. Mul oli janu ja te ei jootnud mind. Ma olin võõras ja te ei võtnud mind omade hulka, alasti ja te ei katnud mind, haigusest nõder ja vangis ja te ei vaadanud mu järele.» Siis vastavad Talle ka nemad, üteldes: «Issand, millal nägime Sind nälgimas või janusena või võõrana või alasti või haigusest nõdrana või vangis ja ei hoolitsenud Sinu eest?» Siis Ta vastab neile, üteldes: «Aamen, ma ütlen teile, mida te iganes ei ole teinud ühele neist mu pisimaistki vendadest, te pole teinud ka mulle.» Ja need lähevad ära igavesse karistusse, õiged aga igavesse ellu.

Sissejuhatus

Esimese evangeeliumi autoriks on kiriku pärimuse järgi Alfeuse poeg Matteus, kelle Jeesus kutsus apostlite hulka Kapernaumas, kus ta pidas tõlneriametit (Mt 9:9). Pärast Jeesuse taevasseinemist tegutses Matteus esialgu Palestiinas; tema hilisema elu kohta meil kindlad teated puuduvad. Kiriku traditsioon märgib paikadena, kuhu ta oma kuulutustööga jõudis, Etioopiat, Pärsiat ja Partiat, kus ta olla ka märtrina surnud.

Vana pärimuse järgi kirjutanud Matteus oma evangeeliumi esmalt aramea keeles, hiljem olla see tõlgitud kreeka keelde. Evangeeliumi tekkeajaks peab varasem pärimus aega enne Jeruusalemma piiramist ja hävitamist aastal 70, uuemad autorid nihutavad evangeeliumi tekkeaja enamasti sellest hilisemaks (väites ühtlasi, et evangeeliumi autor on teadmata).

Üheks Matteuse evangeeliumi silmatorkavaks jooneks on Vana Testamendi prohvetikuulutuste täitumise rõhutamine. Sellest võib järeldada, et Matteusele oli oluline oma kaasmaalaste – ja usukaaslaste – veenmine selles, et Jeesus on tõesti tõotatud ja oodatud Messias. Teisalt on Matteuse evangeeliumis selgelt tajutav universaalsuse-taotlus, mis kinnitab, et ligipääs Kristuses ilmunud armule on avatud kõigile rahvastele.

Viimasest tunnistab ka Jeesuse sugupuu kohe evangeeliumi alguses. Kuigi see algab sõnadega «Jeesuse Kristuse, Aabrahami poja, Taaveti poja sugupuu» (Mt 1:1), ei ole selle eesmärgiks mitte ainult kinnitada Jeesuse juriidilist põlvnemist Taaveti kuninglikust

soost, vaid rõhutada, et Jeesus on «Aabrahami poeg», s.t toosama töötatud Seeme, kelle nimel «õnnistavad endid kõik maailma rahvad» (1Ms 22:28; vrd Gl 3:8).

Selle universaalsuse-taotlusega sobituvad suurepäraselt ka Matteuse evangeeliumi lõpusõnad: «Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal. Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.» (Mt 28:18–20)

Laias laastus jaguneb Matteuse evangeelium kolmeks²:

Mt 1:1–4:16	sissejuhatus ja ettevalmistus;
Mt 4:17–16:20	Jeesuse tegevus Galileas;
Mt 16:17–28:20	Jeesuse teekond Jeruusalemma, kannatused, surm, ülestõusmine ja taevasseminemine.

Matteuse jutustamislaad ei jäta muljet, nagu üritaks ta uskmatut või kõhklevat lugejat veenda, vaid pigem on tegemist selgitava ja õpetusliku tekstiga, mis on mõeldud juba olemasolevale kristlikule kogudusele, kes on juba ära tundnud või just ära tundmas oma kutsumust missiooniks kõigi rahvaste juures. Nii on, nagu öeldud, Matteuse evangeelium ühelt poolt üsna «juutlik» tekst oma rohkete Vana Testamendi tsitaatidega, teisalt aga – ka nendesamade tsitaatide valikut arvestades – avatud ka paganaille. Suurepäraselt näitavad neid mõlemat poolt Jeesuse avaliku tegevuse alguse kohal seisvad prohvet Jesaja sõnad: «Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galilea, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!» (Mt 4:15j; vrd Js 8:23–9:1), millele evangelist lisab: «Sellest ajast peale hakkas Jeesus kuulutama: «Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!»» (Mt 4:17)

Keelelisi märkuseid

Inimese Poeg – ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου – tiitlit «Inimese Poeg» kasutab Jeesus Matteuse evangeeliumis endast kõneldes 31 korda, nii seoses ennast ees ootavate kannatustega kui ka oma aulise taastuleku ja tulevase kirkusega.

Tuleb – ἔλθῃ – originaalis kasutatakse siin tingivat kõneviisi, mida võiks tõlkida: «peaks tulema».³

² Üks huvitav võimalus Matteuse evangeeliumi algusosa ülesehituse vaatlemisel on selle võrdlemine viie Moosese raamatuga: Mt 1 – alguslood (1Ms); Mt 2 – pagendus Egiptuses ja naasmine (2Ms); Mt 3 – Seadus (3Ms; vrd Mt 3:15); Mt 4 – kõrbes (4Ms); Mt 5–7 – Uus Seadus (5Ms).

³ Tõenäoliselt ei tähenda see mitte, et Inimese Poja tulemine võib ka mitte aset leida, vaid pigem viitab sellele, et see võib toimuda igal ajahetkel.

Kirkuses – ἐν τῇ δόξῃ – sõna δόξα tuleneb verbist δοκέω – «arvama», «mõtlemine», «[kellestki midagi] pidama» – ja tähendab eeskätt «arvamus», «hinnang», tähistades sellest tulenevalt ka kellegi väarikust⁴, auväarsust, hiilgust, sära, majesteetlikkust, aulisust.⁵

Inglid – οἱ ἄγγελοι – sõna ἄγγελος tähendab «ingel», «sõnumiviija», «saadik».⁶

Istub – καθίσει – originaalis kasutatakse siin millegi kindlale toimumisele viitavat tuleviku ajavormi.

Õnnistatud – οἱ εὐλογημένοι – sõna εὐλογέω tähendab «head soovima», «õnnistama», «õnnistust paluma», ka «[õnnelikuks] kiitma», «ülistama».

Pärige – κληρονομήσατε – sõna κληρονομέω – «pärima», «osa saama» – koosneb sõnadest κλῆρος – «liisk», «liisuosa» – ja νόμος – «seadus», «korraldus», «asjakorraldus».⁷

Maailma – κόσμος – sõna κόσμος tähistab korrastatud ilmaruumi, maailma, ülekantult ka inimkonda, samuti maailma («selle ilma») asjadekorraldust; sellel sõnal võib olla ka negatiivne, vaenulik tähendusvarjund («jumalatu maailm»).

Kodutu – ξένος – sõnasõnalt (nagu vanemates eestikeelsetes tõlgetes): «võõras».

Võtsite mu vastu – συνηγάγετέ με – sõna συνάγω tähendab «kokku koguma», «kokku tooma», «kokku tulema», «kogunema», niisiis võiks tõlkida ka (eriti sõna ξένος tähendust silmas pidades): «võtsite mu omade hulka».

Riietasite mind – περιβάλετέ με – sõnasõnalt: «heidsite mulle [midagi] ümber».⁸

Ma olin haige – ἠσθένησα – sõna ἀσθενέω tähendab «nõrk olema», «jõuetu olema», «[millekski] võimetu olema», «puuduses olema», «haige olema».

Tulite mind vaatama – ἐπεσκέψασθέ με – sõna ἐπισκέπτομαι⁹ tähendab «üle vaatama», «[kellegi] järele vaatama», ülekantult ka «[kellegi eest] hoolitsema».¹⁰

⁴ Sarnaselt heebrea sõnale תִּבְאָ – «au», «auhiilgus» – ehk ka kaalukust.

⁵ 1739. aasta Piiblis: «au sees»; 1968. aasta piiblitõlkes: «auhiilguses».

⁶ 1739. aasta Piiblis «pühhad inglid» (*Textus Receptus*: οἱ ἄγιοι ἄγγελοι).

⁷ Niisiis võiks parafrasides tõlkida ka: «Võtke vastu see, mis kuulub õigusega teile!»

⁸ 1739. aasta Piiblis: «ollete mind katnud».

⁹ Siit tuleneb ka sõna ἐπίσκοπος – «piiskop», «ülevaataja».

¹⁰ 1739. aasta Piiblis: «ollete tulnud mind katsma».

Õiged – οἱ δίκαιοι – sõna δίκαιος tähendab «õige», «seadusekuulekas», «vooruslik», «kombekas».

Issand – κύριε – sõna κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale (ja Kristusele) reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Tõesti – sõna ἀμὴν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».

Olete teinud – ἐποιήσατε – sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».¹¹

Äraneetud – οἱ κατηραμένοι – sõna καταράομαι ei väljenda mitte niivõrd kirumist või hukkamõistu, nagu eestikeelne «needma» tavakõnepruugis, vaid on pigem kurja kutsumine (loitsimine, sajatamine) neetava peale. Originaalis kasutatakse siin lõpetatud tegevusele viitavat täisminevikku, s.t tegemist on millegi lõpliku, muutumatuga.

Igavesse – τὸ αἰώνιον – sõna αἰώνιος kasutatakse eeskätt ilma alguse ja lõputa olemise kohta, ent see võib tähistada ka ajastut kui teatud terviklikku (ja enamasti inimlikult mõõtnatut) ajavahemikku.

Kuradile – τῷ διαβόλῳ – sõna διάβολος – «kurat» – koosneb eessõnast διά – «läbi» – ja verbist βάλλω – «viskama», «heitma», «pillutama».¹²

Ei ole Sind teeninud – οὐ διηκονήσαμέν σοι – sõna διακονέω tähendab «teenima», «teenindama», «ümmardama», «aitama», «hoolitsema».¹³

Lähevad – ἀπελεύσονται – sõnasõnalt: «lähevad ära».

Ellu – εἰς ζωὴν – sõna ζωή tähistab elu ja elus olemist pigem abstraktselt, erinevalt sõnast βίος, mis tähistab enamasti konkreetset kellegi [elatud] elu (Uues Testamendis sageli ka elatist ja eluhüvesid).¹⁴

Sisuline analüüs

Tähendamissõna suurest kohtupäevast Matteuse evangeeliumi 25. peatüki teises pooles tõlgendatakse enamasti n-õ sotsiaalse evangeeliumi vaimus, mille kohaselt Jeesus annab siin mõista, et kannatavatele inimestele tehtud heated on tehtud Talle endale ning Ta mõistab inimeste üle kohut justnimelt tehtud või tegemata jäetud heategude põhjal.

¹¹ Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või tõeliselt poeetiliselt: «Meie oleme Tema poeem...»

¹² Seega on kurat segaduse (ja kahtluste) külvaja, lõhestaja, üksteise vastu ässitaja.

¹³ Siit on pärit ka sõna διάκονος – «diakon», «abiline», «hoolekandja».

¹⁴ Niisiis on ζωή «elu minus», βίος aga «minu elu».

Seda tõlgendusviisi näib toetavat ka Ilmutusraamat: «Ma nägin suurt valget trooni ning seda, kes sellel istub, kelle palge eest põgenesid maa ja taevas, ning neile ei leidunud aset. Ja ma nägin surnuid, suuri ja pisikesi, seisvat trooni ees, ning raamatud avati. Teine raamat avati, see on eluraamat. **Ja surnute üle mõisteti kohut sedamööda, kuidas raamatuisse oli kirjutatud, nende tegude järgi.** Ja meri andis tagasi oma surnud ning surm ja surmavald andsid tagasi oma surnud ning igauhe üle mõisteti kohut tema tegude järgi. Ja surm ja surmavald visati tulejärve. See on teine surm – tulejärv. Keda iganes ei leitud olevat eluraamatusse kirjutatud, see visati tulejärve.» (Ilm 20:11–15)

Võimalik vastuolu iseäranis apostel Pauluse rõhutatud arusaamaga, et inimene ei päri igavest elu mitte oma tegude varal, vaid «mõistetakse õigeks usu läbi, Seaduse tegudest sõltumata» (Rm 3:28), lahendatakse kohtualuste (nii õnnistatute ehk õigete kui äraneetute) teadmatusele ja üllatusele osutades: need, kes lähevad igavesse ellu, on teinud küll õiguse tegusid, ent mitte selleks, et nende abil igavest elu ära teenida, vaid samasuguse enesestmõistetavusega, «iseenesest», nagu näiteks hea puu kannab head vilja, ja nõnda on inimeste head teodki viimselt mitte nende, vaid Jumala tegu – sarnaselt Pauluse sõnadele: «Sest teie olete armu läbi päästetud usu kaudu – ja see ei ole teist enestest, vaid see on and Jumalalt –, mitte tegudest, et ükski ei saaks kiidelda. Sest meie oleme Tema teos, Kristuses Jeesuses loodud heade tegude tegemiseks, nii nagu Jumal on juba enne meile seadnud, et me teeksime seda.» (Ef 2:8–10)

Taoline tõlgendus on kahtlemata igati aktsepteeritav¹⁵, ent mitte ainumõeldav. Järgnevalt pakutakse välja teine lähenemisviis, mis lähtub Matteuse evangeeliumi tervikust ja sellele omasest sõnakasutusest ning mille keskmes ei seisa mitte niivõrd inimesed, kuivõrd Inimese Poeg, s.t Kristus ise.

Võtmeks selle tähendamissõna õigel mõistmisel paistab olevat küsimus, keda peab Jeesus silmas, kui Ta kõneleb oma vendadest. Lühike vastus on, et Ta ei tähista sõnaga «vend» mitte kunagi üleüldiselt kõiki inimesi ega isegi mitte vaeseid, viletsaid ega kõikvõimalikke muid abivajajaid. Jeesuse vennad on Tema jüngrid: ««Kes on mu ema ja kes on mu vennad?» Ja sirutades käed jüngrite poole ütles Ta: «Ennäe, mu ema ja mu vennad! Sest kes iganes teeb mu Isa tahtmist, kes on taevas, see on mu vend ja õde ja ema.»» (Mt 12:48–50)

Niisiis, kui Jeesus räägib sellest, et keegi on teinud head «kellele tahes Tema kõige pisematest vendadest», peab Ta väga tõenäoliselt silmas neid, kes on teinud head Tema jüngritele, seeläbi Teda ennast teenides. Õigupoolest on see sama, mida Ta oli öelnud juba mõnda aega varem: «Kes teid vastu võtab, võtab vastu minu, ja kes minu vastu võtab, võtab vastu minu Läkitaaja. Kes prohveti vastu võtab ta prohvetinime tõttu, saab

¹⁵ Juhul, kui nn sotsiaalse evangeeliumi kuulutamise ei kaotata sootuks igavikulist perspektiivi, keskendudes üksnes siinpoolsele ja püüdes rajada maapealset paradiisi, nii et viimaks hakataks nagemat maistest heategudest ainsat, mis on tõeliselt väärt ja maksab. Sellisel puhul võivad «heategijad» ühel hetkel kuulda ootamatuid sõnu: «Tõesti, ma ütlen teile, teil on oma palk juba käes!» (vrd Mt 6:1j)

prohveti palga, ja kes õige vastu võtab õige inimese nime tõttu, saab õige inimese palga. Ja kes iganes ühele neist pisikestest annab juua kas või ainult karikatäie külma vett jüngri nime tõttu, tõesti, ma ütlen teile, ta ei jää oma palgast ilma.» (Mt 10:40–42)

Jeesus teab – nagu teadis oma isikliku kogemuse põhjal ka Matteus, kui ta oma evangeeliumi kirja pani, ja nagu oli teada ka Matteuse esimestele lugejatele –, et Tema jüngrid peavad kannatama nälga ja janu, täielikku puudust, seni omaks peetutelegi võõraks saamist, kõikvõimalikke katsumusi, jõuetust ja viletsust, vangistust ja mitmesuguseid muid tagakiusamisi.¹⁶ Aga Jeesus teadis ka, et alati on neid, kes Tema saadikud nende «prohvetinime» või «jüngri nime» tõttu vastu võtavad ja seeläbi nende kaudu Isa õnnistusest ja Tema poolt maailma rajamisest peale valmistatud kuningriigist osa saavad.

Kui Jeesus valis välja kaksteist apostlit ja läkitas nad evangeeliumi kuulutama, ütles Ta neile: «Kuhu linna või külasse te iganes sisse astute, uurige, kes seal on vääriline, ja sinna jääge, kuni te sealt lahkute! Majja astudes aga tervitage seda! Ja kui see maja väärilise, tulgu teie rahu tema peale, kui ta aga ei väärilise, pöördugu teie rahu tagasi teie juurde! Ja kus iganes teid vastu ei võeta ega kuulata teie sõnu, sellest majast või linnast minge välja ja raputage maha selle koha tolmu oma jalgadelt! Tõesti, ma ütlen teile: Soodoma- ja Gomorraamal on kohtupäeval hõlpsam põli kui sellel linnal!» (Mt 10:1–15)

Kas siin pole mitte täiesti äratuntavalt juttu neist samadest õnnistatutest ja äraneetutest, kellest ühed võtavad Kristuse apostlid vastu ja saavad osa nende rahust¹⁷, teisi aga ootab kohtupäeval hullem põli kui see, mis sai osaks Soodomale ja Gomorraale: «Ja need lähevad igavesse karistusse, õiged aga igavesse ellu.» (Mt 25:46)

Niisiis kogutakse Inimese Poja kohtujärje ette viimsel päeval kõik rahvad ja Ta eraldab nad üksteisest: Tema paremale käele lähevad need, kes on võtnud Tema saadikud ja see tähendab ka Tema sõnumi vastu, pahemale käele aga vastupanijad, keda ilmekalt võrreldakse sikkudega¹⁸. Et esimesed kristlased võisid seda just nii mõista, näitavad esimärter Stefanose sõnad oma tagakiusajatele: «Te kangekaelsed ja ümberlõikamatud südamed ja kõrvadelt! Teie panete alati vastu Pühale Vaimule, nii nagu teie isad, nõnda teete teiegi. Keda prohvetitest teie isad ei ole taga kiusanud? Ja nad on tapnud need, kes kuulutasid ette selle Õige tulemist, kelle reetjaks ja mõrtsukaiks nüüd olete saanud teie.» (Ap 7:51j)

¹⁶ Nagu on kirjutatud: «Sinu pärast surmatakse meid kogu päeva, meid koheldakse nagu tapalambaid.» (Rm 8:36)

¹⁷ Mis on Piibli, iseäranis Vana Testamendi tähenduses (שָׁלוֹם) ühtlasi ka pääste ja õndsus.

¹⁸ Eesti keele seletav sõnaraamat märgib, et sõna «sikk» kasutatakse muuhulgas halvustavalt kangekaelse inimese kohta, tuues ühe näitelausena sellise: «Mul pole isu selle põikpäise sikuga jagelda.»

Nii saab suurest kohtupäevast kõnelevast tähendamissõnast moraalijutustuse asemel pigem Jeesuse jüngritele mõeldud julgustus ja manitsus – või ka hoiatus –, mis sobib suurepäraselt kokku kahe eelneva samas peatükis seisva tähendamissõnaga. Esimeses neist (Mt 25:1–13) kõneleb Jeesus valmisolekust järgneda Tema kutsele ja selle puhul nõutavast püsivusest, teises aga (Mt 25:14–30) sellest, et Tema jüngriks olemine ja seeläbi taevasesst pärandist osa saamine ei ole mõeldud mitte n-ö isiklikuks nautimiseks, vaid see on miski, millega tuleb midagi ette võtta, mida tuleb jagada, et seeläbi võiks piskust palju saada.

Tähendamissõna suurest viimsepäevakohtust (mis ei kirjelda mitte ainult teadmatus kauguses olevat tulevikku, vaid on mõeldud kõnetama juba siin ja praegu) on, nagu öeldud, ühelt poolt julgustus, teisalt aga ka manitsus või hoiatus Jeesuse jüngritele, korrates eelnevas peatükis otsesõnu öeldut: «Siis antakse teid ahistusse ja teid tapetakse ja te saate kõigi rahvaste vihaaluseks minu nime pärast. Ja siis pahandavad paljud ja reedavad üksteist ja vihkavad üksteist. Ja palju valeprohveteid tõuseb ja need eksitavad paljusid. Ja kui ülekohus võtab võimust, jahtub paljude armastus. Aga kes peab vastu lõpuni, see pääseb. Ja seda Kuningriigi evangeeliumi kuulutatakse kogu ilmamaale, tunnistuseks kõigile rahvastele, ja siis tuleb lõpp.» (Mt 24:9–14)

See ei tähenda, nagu ei peaks Jeesus silmas ka tõepoolest viimset päeva. Nii viimsepäev kui viimsepäevakohus tuleb kindlasti, sama kindlalt nagu see, et siis lähevad ühed igavesse ellu, teised aga paraku igavesse tulle. Otsustavaks ei saa siin aga mitte see, kuivõrd keegi on järginud näiteks sotsiaalse õigluse põhimõtteid, vaid kas ta on võtnud vastu need, kes on tulnud tema juurde Kuningriigi evangeeliumiga, ning talle nende poolt kuulutatud päästesõnumi ja viimselt Päästja ja Kuningate Kuninga enda.

Jutluseks

EELK Kirikukäsiraamatu järgi on Igavikupühapäeva ehk Kuningas Kristuse püha teemaks «Kristus – taeva ja maa Issand». Jumalateenistuste käsiraamat toob kesksena esile viimse kohtu, milles teostub lõplikult Jumala õiglus.

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on Igavikupühapäeva Evangeeliumiks (Mt 25:31–46) kõigil lugemisaastatel Jeesuse tähendamissõna suurest kohtupäevast. Teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Ml 3:19–20) on prohvet Malaki hoiatavad sõnad Issanda päevast, mis on nagu ahi ning mil «kõik ülbed ja kõik, kes pattu teevad, on nagu kõrred». Vastupidiselt ülbete jaoks varutud karistusele võivad need, kes kardavad Issanda nime, teada, et neile «tõuseb õiguse päike ja paranemine tema tiibade all».

Teise lugemisaasta Epistlik on kas apostel Pauluse käsitus surnute ülestõusmisest viimsel päeval, mil lõplikult kõrvaldatakse surm ning Jumal saab olema kõik kõiges

(1Kr 15:22–28), või Kirjas Heebrealastele (Hb 12:18–25) seisvad ühtaegu hoiatavad ja julgustavad sõnad, milles vastandatakse Jumala kohutav, patustele lausa surmav eneseilmutus Siinai mäel Moosese päevil, kristlastele avatud ligipääsuga Jumalale «uue lepingu vahemehe Jeesuse» kaudu, kelle verrega on õigete patud maha pestud ja kelle läbi nende nimed on taevas kirja pandud.

Jutluse ettevalmistamisel on võimalik lähtuda Evangeeliumi tavapärasest tõlgendusest – juhul, kui tegudest, mille tegemise või tegematajätmise alusel kohtumõistmine toimub, ei tehta teeneid, mille varal inimesed saavad endale igavese elu kindlustada. Nagu Pühakiri kinnitab, on meie head teodki tegelikult Jumala tehtud, need on vili, mida saame kanda üksnes seetõttu, et oleme oksad Kristuse heas puus.

Teiseks võimaluses on lähtuda ülal pikemalt kirjeldatud tõlgendusest, mille kohaselt Jeesus peab vendade all, kellele on head tehtud, silmas oma jüngreid, eeskätt oma sõnumiviijaid, ja nii toimub kohtumõistmine, kuigi tegude järgi, viimselt ikkagi selle põhjal, kas inimesed on või ei ole võtnud vastu Kristuse evangeeliumi ja Teda ennast. Õiged ja Isa õnnistatud on need, kes on saanud osa evangeeliumi armust ja päästvast väest, ning äraneetud need, kes on selle tagasi lükanud.

Nii Vana Testamendi lugemine kui eriti Epistlid toetavad taolist lähenemist suurepäraselt, rõhutades lootuse panemist Jumalale ning iseäranis Kristuses ilmunud ja teostunud armule. Sest ausalt järele mõeldes: kes meist võiks Issanda kohtus püsima jääda, kui tõepoolest üheainsagi heateo tegemata jätmise tooks kaasa igavese needuse ja põrgutule? Meie ainus lootus on Kristus, kelle veri «kõneleb paremini Aabeli verest» (Hb 12:24), ning see, mis meid põrgutulest kas päästab või sellesse saadab, on Temasse uskumine või selle usu tagasi lükkamine: «Vaadake, et teie ei tõrgu kõnelejat kuulamast! Sest kui ei pääsenud maa peal pakku need, kes tõrkusid kuulamast sõnatoojat, siis palju vähem pääseme meie, kui me pöörame selja Temale, kes on taevaist.» (Hb 12:25)

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Kristusele on antud, nagu Ta Matteuse evangeeliumi lõpul sõnaselgelt ütleb, kõik meelevald nii taevas kui maa peal. See tähendab, et Tal on ka meelevald kohut mõista – ning Ta teeb selle meelevalla kindlasti teoks viimsel kohtupäeval, mil Tema ette kogutakse kõik rahvad ning Ta eraldab õiged lõplikult ülekohtustest – või teisiti öeldes: teeb avalikuks selle, kes on õige ja kes on ülekohtune. See puudutab, nagu öeldud, kõiki rahvaid – ja see tähendab ka, et kõiki inimesi, igäüht meie hulgas.
2. Viimne kohus on lõplik: õiged lähevad igavesse ellu, ülekohtused ehk äraneetud aga igavesse tulle, mida Jeesus nimetab ka igaveseks karistuseks. See tähendab, et vastupidiselt aeg-ajalt kostvale arvamusele, nagu ei oleks igavene põrgukaristus kooskõlas Jumala olemusega (Tema armastusega), tunnistab Pühakiri sellest kui

kindlast reaalsusest. Jumala armastus on mõeldud kõigile ja otsib kõiki, aga Jumala armastuse juurde kuulub ka see, et Ta lubab inimesel sellele selja pöörata ja end seeläbi ise igavesse valusse määrata. Veelgi enam: Kirjas heebrealastele öeldakse, et «meie Jumal on neelav tuli» (Hb 12:29), ja see tähendab, et viimselt on Jumala armastus see, mis osutub neile, kes elavad armastuses, igaveseks õndsuseks, neile aga, kes ei armasta, põrgutuleks.

3. Jeesus näitab tähendamissõnas suurest kohtupäevast, et otsus langetakse iga inimese enda tegude ja valikute põhjal. See ei tähenda, nagu saaksid inimesed oma tegudega igavest õndsust ära teenida – teod on vili, mis näitab, millise puuga on tegemist. Olulisimaks teoks – õigupoolest on see pigem Jumala «tegu» kui inimese oma, või veelgi enam Tema armukingitus – on Jumala päästva armu evangeeliumi vastuvõtmine ja sellesse uskumine, uskumine Kristusesse ja Tema järgimine, ka sellesama evangeeliumi edasikuulutamise kaudu, isegi kui sellega peaks kaasnema oht kannatada nälga ja janu, alastust, mahajäetust ja kõikvõimalikku muud viletsust, tagakiusu, vangistust, piinu ja hukkamistki. Igaüks, kes Kristuse jüngrite tema jüngrite nime pärast vastu võtab, võtab vastu Kristuse enda. Kes võtab vastu Kristuse, see on juba Kristuse poolt vastu võetud – Tema, Isandate Issanda ja Kuningate Kuninga poolt, kes tahab meid kõiki taevase Kuningriigi pärijaiks teha. Temas tõuseb meile «õiguse päike ja paranemine Tema tiibade all» (Ml 3:20); Temas on võidetud patt, kurat ja surm ning Temas tehakse kõik elavaks (1Kr 15:22).